

Recollim aquí els significants relatius al concepte ‘seient cama ací cama allà sobre el coll i les espatlles d’un altre o sobre els lloms’ (DIEC), tenint en compte que la primera postura es practica sobretot en l’àrea occidental; en la interpretació dels resultats no precisem si es tracta de l’una o de l’altra. Les motivacions es basen en:

1) La part del cos on es carrega el pes de la criatura: *a l’esquena* (< germ. *SKINA ‘barreta, tibia’ > ‘espinada’ > ‘esquena’); *a l’espatlla*, *a les espatlles* (< llat. SPATULA ‘espàtula, pala’ → ‘omòplat’), amb les var. *sobre les espatlles* 86, *a dalt espatlles* 45, amb els equivalents *als muscles* (var. *als musclos* 65) o *a(l) muscle* (< llat. MUSCULU, dim. de MUS ‘ratolí’, pel moviment del múscul semblant al d’un ratolí que s’escapa, esdevingut en cat. i oc. sinònim de ‘espatlla’; veg. PALDC, I, mapa 63), l’alg. *als coddos* 85 (< sard *coddus* ‘espatlles’ < llat. COLLU ‘coll’) i el castellanisme *a(ls) hombros* 100, 113, 117 (< llat. UMERU); *a coll*, *al coll* (< llat. COLLU) (var. *damunt es coll* 75, 81), amb der. com *al collet* 128, el cast. *al cuello* 141, i amb perifrasis adverbials com a der.: *a colles* 99, 100, *a colletes* 87, 94, 102, 106, *a colleques* 108, *a colleres* 93 (per a altres locucions amb mots adjunts a *coll*, veg. punt 4); d’origen obscur: *a coll cariques* 36, *a collfort* 95, *a coll redriguer* 127; *a costes* 128, *en costes* 125, 130 (< cat. ant. *costa* ‘flanc, esquena’), amb les var. *a costetes* 110, *a costaletes* 187, 188, der. de *costal* ‘càrrega portada al costat’, i, a partir de *coster*, *a costeretes* 176, 177; *a la xinxín* 134, 138, amb les var. *al xinxín* 137, *a la xirinxina* 140, *a la xerinxina* 145, *a les xerenxines* 143, *a les xinxotes* 132, potser *siricaina* 139, podrien ser der. de l’àrab SINSIN (o SINSINA[T]) ‘gepa, zona de dalt les vèrtebres’ (veg. Bernat-Torres, 2004), però també podrien ser mots expressius propis del món infantil; *al llom* 152, 165 (< llat. LUMBU), *davall braç* 70 (< llat. BRACHIU) i der. *al braçat* 98, *a sota aixella* 33.

2) La posició de les cames: *cama aquí cama allà* 28, *cama ací cama allà* 30, 38 (< llat. CAMBA) i la modificació *samallí samallac* 94; *en cametes* 125, *a cames a coll* 6, *cametes al coll* 147, 173, 179, 180, 185, 186, 189, *encamallat* 82, *xancamallar* 16, encreuat amb *xanca*, *canxamullat* 179, amb metàtesi, *escamarlat* 88, *escamartrat* 152, *escarramat als muscles* o *a la cintura* 131 ‘eixancat’ (der. i compost de *cama*); *a l’escanxarra* 114, postverbal de *escanxarrar*, metàtesi de *eixancarrar* amb canvi de prefix; *espatarrat* 165, der. de *pata*; *encreuallat* 165, der. i compost de *creu*; *a carcasselles* 184, 190, potser en relació amb *carcassa* ‘carcanada, ossamenta’.

3) La càrrega que es porta: *a les carreguetes* 84.

4) Metàfores: a) animals (*be*): *al be*, *al mè*, *al coll al be*, *a collibè* o *a collbè*, *a collbebè* 109, 114, *a coll de be* 111 (var. *a collbó* 28); *a xaibè* 26, 35; *a collamè* 47 (*mè* ‘xai’, onomatopeic), *a collmemè* 1-3; *a mecoll* 76, 78, *a becoll*, *a becolles* 82, *a pecoll* 72, *a mecamenta* 81, *a bebè* 71, 116, *a be-xot* 74 (*xot* ‘xai’, d’origen expressiu); *a coll*, *a collbit*

33, 39 (*bit* ‘cabrit’ [Griera], potser per la manera de cridar-lo), var. *a collbita* 103, *a collabit* 19; *a collborrec* 6, 8, 13, 14 (*borrec* ‘anyell d’un o dos anys’, format sobre *borra*, per la llana de què està cobert), *a be borreguet* 186, *a collbarret* 9, forma homonimitzada; *a coll de cabrit* 15, *coll a cabrit* 12 (< llat. CAPRITUS); *al corderet* 118 (dim. de *corder*, der. de CORDUS ‘tardà’, dit dels xais nascuts fora de temps, o pres de bona hora del cast.), *al be corderet* 118, *al cordero* 160, 161, 162 (< cast.); *a cavall* 88, *a cavallet* 7, *a les cavalletes* 83, *a cavallito* 122 (< cast.); *a l’aligueta* 144, 148, dim. de *àliga*, metàtesi de *àguila* (< llat. AQUILA); *a la galiota* 153, 157, potser adulteració de *gaviota* (< cast.), var. *a les galligotes* 154, *a gargallotes* 155; *a la mona* 130; *a puces* 182; b) objectes: *a sarró* 83, *al sarró* 144, *a la sarrona* 126, 127, 129, *a collsarró* (*sarró* ‘bossa penjada a l’espatlla’), var. *a collxarró* 48, 53, 58, *a collxarrona* 65, *a(l) conxarró* 113, 120, amb assimilació [ʎ] > [n]; *al coll catxarró* 120, *al carranxó* 119, amb metàtesi i centralització de la o de *coll*; *a collbotet* (*botet*, dim. de *bot* ‘odre, cuir de cabra o xai per al transport’), var. *a collbotó* 97, *a coll a bótes* 10; *a coll d’oli* 90 potser en relació amb l’ordre ple d’oli carregat a les espatlles; *a coll a saques* 24; *a coll semaler* 4, per ‘cadascun dels pals que, posats sota les cornaleres d’una semal o portadora i a l’espatlla, serveixen per a transportar-la’; c) imatges religioses: *a coll cristòfol* 44, 55, 63, *al cristobolet* 138, per la imatge de Sant Cristòfol portant el Bon Jesús infant (< llat. CHRISTOPHORUS ‘portador de Crist’), *a santolino*, *santolino* 107 (< *san(t) Antonino*), potser amb la var. *santinano* 50; *a(l) coll de senyora* o *sinyora* 111, 123 podria referir-se a la Mare de Déu; d) festes i jocs infantils: *als gegants* 160, *al gegantet* 168, 171, *a la geganta* 181, *a la geganteta* 178, var. *a la giranta* 156, perquè es porta l’infant sobre les espatlles; *a la moixanga* 162, *a la moixeranga* 169, var. de *moixiganga* ‘dansa valenciana que acaba amb un castell d’homes al cim del qual s’enfila un infant amb una teia encesa’ (< cast. *mojiganga*); *sencoronelis* 116 potser correspon a *sant* (pron. *sen[t]*) i una modificació de *corona*; *gori-gori* 121, pel fet de transportar el bagul a espatlles en un enterrament quan es canten les absoltes, el *gori-gori*, veu estrafteta del cant dels clergues; *a la perera* 132, per l’alçada.

5) Expressivitat: *al tintiroliro* 124.

Notem la prolífica variació de significants, no gens estranya aplicada a un concepte pertanyent a l’àmbit infantil amb una tendència a formes diminutives; des de la vessant geolingüística, són força generals *a les espatlles* i *a l’esquena*, mentre que *collbotet* i *collborrec* se centren en el cat. sept., *collibè* i *collsarró* en el Principat, *als muscles* en el val. i *a becoll* en el mall. i el men.

Són mots normatius *a collibè*, *a coll*, des del DG_I, 1932, i *al be*, des del DIEC_I, 1995.